

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

www.philosophical-research.org

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Α. ΠΙΕΡΡΗΣ

Απο-καλύψεις

για τις

Γυμνοπαιδιές

τοῖς μὲν πέδα κάλλεος αἰέν

Ἰβυκος, Fr. 282(a)46 Page – Campbell

**κ]υδιάνειραν α[ῖ]έν[
Λακ]εδαίμονα ναίο[υσι(ν)**

Ἰβυκος Fr. 282A (i) 29-30 P-C

Ο δεύτερος σεληνιακός μήνας του αρχαιοελληνικού έτους αντιστοιχούσε προς την περίοδο κανονικά τέλους Ιουλίου με τέλος Αυγούστου. Τότε, την 6^η και 7^η αντιστοίχως ισταμένου του Μεταγειτνιώνος κατά το Αττικό μηνολόγιο, στο πρώτο τέταρτο της σελήνης, άρχιζαν πιθανώτατα οι δεκαήμερες εορτές των Γυμνοπαιδιών περατούμενες με την πανσέληνο του δεύτερου μήνα. Ετελούντο κατά την θερμότερη εποχή του έτους.

Η 7^η κάθε μήνα ήταν εξ άλλου αφιερωμένη στον Απόλλωνα. Ταίριαζε και στην ημερομηνία και στον λόγο μια εορτή της πολεμικής αρετής των Λακεδαιμονίων, της ανδρείας, της «ανδρότητάς» των, αφιερωμένη στον μέγα άνακτα.

Η εορτή ήταν αφιερωμένη στην νίκη των Λακεδαιμονίων επί των Αργείων στην Θυρέα της Κυνουρίας και τιμούσε την μνήμη των πεσόντων Σπαρτιατών κατά την μάχη τότε. Η μάχη έγινε το 718 π.Χ., λίγο μετά την νικηφόρα έμβαση του Α' Μεσσηνιακού Πολέμου (723 π.Χ.) και την υιοθέτηση στην Ολυμπία από τους Πανέλληνες της ολοσχερούς γυμνότητας του σωματικού κάλλους (720 π.Χ.) κατά τον αυθεντικά Δωρικό, Σπαρτιατικό, τρόπο.

Η σύλληψη του νοήματος και η κατανόηση της σημασίας των Γυμνοπαιδιών εγγράφεται στην γενική θεωρία της Δωρικής ουσίας του

(κλασσικού) Ελληνισμού και στην Σπαρτιατική αυθεντική μορφή της. Η μορφή αυτή εκφάνεται διαυγέστερα στην ιστορική μορφή των Λακεδαιμόνιων εξελίξεων από το τέλος του 9^{ου} μέχρι τα μέσα του 7^{ου} π.Χ. αιώνα.

1/

Περί το 820 π.Χ. η Σπάρτη βρίσκει δια του **Λυκούργου** την οικεία τάξη της, τον γνήσιο **Δωρικό «Κόσμο»** της. (Κυριώτερη χρονολόγηση του Θουκυδίδη: 400 χρόνια και κάτι παραπάνω από το τέλος του Πελοποννησιακού Πολέμου). Τρόπος βίου, πολιτειακή δομή και πολεοδομική συγκρότηση πραγματοποιούν το ιδεώδες του Ελληνισμού, και συνιστούν το αρχέτυπό του. **Ιδρύεται για πρώτη φορά, και τέλεια εξ αρχής, η Ελληνική πόλη.** – **Μετά τούτο, η Σπάρτη «πετάει»: βρήκε τον εαυτό της και οδηγεί τον Ελληνισμό, που ερωτευμένος ακολουθεί.** – Ίσως λίγο πριν είχε δρομολογηθεί, πάλι με πρωτοβουλία του Λυκούργου, η διαθρυλούμενη Ολυμπιακή εννεαετηρίδα, με έναν αγώνα κάθε 8 χρόνια αντί για τα 4.

2/

Το 776 π.Χ. θεσπίζονται οι κανονικοί πενταετηρικοί (ανά τετραετία) Ολυμπιακοί αγώνες εις σέβας του Διός (Ολυμπίου θεού) και εις τιμήν του Πέλοπος (Ηρώος). **Θυσία τώρα κατά την γνήσια Δωρική θρησκευτικότητα είναι η αγωνιστική επίδειξη της μορφολογικής τελειότητας εις απόδειξη αριστείας - όχι οι αναίμακτες απαρχές των καρπών της γης, ούτε η προσφορά αίματος και πολύτιμης ζωής.**

3/

743 – 723 π.Χ. : ο Α' Μεσσηνιακός Πόλεμος. Καταλήγει με Λακεδαιμόνια νίκη επί του προηγμένου και αιμαζόντος αντιπάλου. **Η Σπάρτη χρειάζεται ζωτικό χώρο για την πλήρη πραγμάτωση της «ιδεολογίας» της, της υπεροχής του άξονος της αιωνιότητας πάνω στην διάρκεια του χρόνου, της αφιέρωσης στην φυσική τελειότητα έναντι των μεριμνών και της αγωνίας του χρόνου.**

4/

Το 720 π.Χ. Σπάρτη απαστράπτουσα. Η Σπαρτιατική πρακτική της πλήρους ανδρικής γυμνότητας εισέρχεται και κυριαρχεί στον κοινό πολιτισμικό τόπο του Ελληνισμού, στην Ολυμπία, δια του Λακεδαιμόνιου Άκανθου και του Μεγαρέως Όρσιππου. Τα άρρενα αιδοία από-καλύπτονται. **Το Είναι σπεύδει**

εις το Φαίνεσθαι, το ον οργά εις φανέρωση, το Απόλυτο προβάλλεται ως ακτίδα και εστία εμπράγματος, οντολογικού φωτός. Το κάλλος ποθεί την γύμνωσή του για να επι-δείξει ανελάττωτη την τελειότητα της μορφής του. Η θρησκευτικότητα και ιδεολογία του Κάλλους ευρίσκει την τελειωτική μορφολογική έκφραση. – Από το 720 μέχρι το 592 π.Χ (15^η μέχρι 47^η Ολυμπιάδα) κρατάει η Σπάρτη πρωτεύουσα, κυριαρχική θέση στους Ολυμπιακούς αγώνες. – Την 18^η Ολυμπιάδα (708 π.Χ.) προστίθενται για πρώτη φορά δύο αγωνίσματα που κατ' εξοχήν συναρτώνται προς την σύμμετρο ανάπτυξη ισχυρών εναρμόνιων μελών, η πάλη και το πένταθλο. Σε αμφότερα νικητής αναδεικνύεται Λακεδαιμόνιος, ο Ευρύβατος και ο Λάμπρις αντίστοιχα (Παυσανίας V, 8, 3; Φιλόστρατος, *Περί Γυμναστικής*, 12, p. 142.21-24 Juethner; Sextus Iulius Africanus, *Ολυμπιάδων Αναγραφή*, p. 8 Rutgers). – Και όταν εισάγεται στην 37^η Ολυμπιάδα (632 π.Χ.) ως αγώνισμα η πάλη παιδων νικητής αναδεικνύεται ο Λακεδαιμόνιος Ιπποσθένης, ο οποίος και νικά σε πέντε διαδοχικές Ολυμπιάδες την πάλη ανδρών αρχής γενομένης από την μεθεπόμενη της παιδικής του νίκης (Παυσανίας V, 8, 3; III, 13, 9; Africanus p. 14 Rutgers). – Κατά την επόμενη 38^η Ολυμπιάδα (628 π.Χ.) στο στάδιο νικά ο Σπαρτιάτης Ολυμθέυς, στην πάλη παιδων ο Σπαρτιάτης Ευτελίδας, στο δε πρωτοεισαχθέν τότε πένταθλο παιδων στεφανώνεται με τον κότινο το ίδιο αγόρι από την Σπάρτη (Παυσανίας V, 9, 1; VI, 15, 8; Africanus, op. cit., p. 15 Rutgers; Φιλόστρατος, op.cit., 13, p. 144.3-5 Juethner; Πλούταρχος, *Συμποσιακών* V, 2, 675C). – Στην εναρμόνιο ισορροπία ελαφρών (δρόμος, άλμα) και βαρέων (δίσκος, πάλη) αθλημάτων, αυτοτελών του σώματος (δρόμος, άλμα, πάλη) και ριπτικών (ακόντιο, δίσκος) αγωνισμάτων, σύνθετη ισορροπία που απαιτούσε συνδυασμό αντιρρόπων σωματικών κράσεων και διαθέσεων (ελαστικότητα και δύναμη, αντοχή και βιάζουσα ισχύ, ευλυγισία και μυϊκή πυκνότητα, ελαφρόδα και όγκο), – η επίπονη Σπαρτιατική αγωγή των νέων από 7 ετών, καθοδηγούμενη βιωματικά από την υπεραίρουσα αρχή του κάλλους της Μορφής και ελεγχόμενη συνειδητά από την διπλή επιταγή σκληρής εκγύμνασης και μέτριας επιλεγμένης τροφής, -- παρείχε ακριβώς τον αρμόζοντα σωματότυπο που αντιστοιχούσε και στους αισθητικούς όρους της Σπαρτιατικής πλαστικής. – Η κυριαρχία των Λακεδαιμόνιων παιδων, και αποκαλυπτικώτερα στο πάνταθλο, ήταν τόσο λαμπρή, φανερή και σημαίνουσα, ώστε οι Ηλείοι έλλεισαν το κεφάλαιο αυτό και οι αγωνοθέτες δεν εισήγαγαν πάλι πένταθλο παιδων στους Ολυμπιακούς αγώνες.

5/

705 π.Χ. οι Παρθενίες ιδρύουν αποικία τον Τάραντα (Ευσέβιος, *Χρονικά*, p. 85 Schoene, κατά τον Hieronymus, το 4^ο έτος της 18^{ης} Ολυμπιάδος; Αριστοτέλης, *Πολιτικά*, V 6,1 1306b27-31; Έφορος FrGrH 70F216 Jacoby Αντίοχος FrGrH 555F13; Πολύβιος XII, 6; Διόδωρος XV, 66; VIII, 21; Διονύσιος Αλικαρνασέυς, *Ρωμαϊκή Αρχαιολογία*, XIX, 1; Πολύαινος II, 14, 2; Justinus III, 4; 5, 6; Ευστάθιος, εις Διονύσιον Περιηγητήν, 376; Ησύχιος s.v.

Παρθενίαι; Θεόπομπος FrGrH 115F171 Jacoby; Πausanίας IV, 16, 6). Παρθενίαι ήσαν τα παιδιά που γεννήθηκαν από Σπαρτιάτισσες με την γονιμοποίηση εξ εφήβων, αυτών που λόγω μικρής παιδικής ηλικίας δεν είχαν συμμετάσχει στους όρκους απουσίας από την πόλη και αποχής από περισπαστικών μερίμνων μέχρι να κατακυριευθούν οι εχθροί κατά την μακρά διάρκεια του Α' Μεσσηνιακού Πολέμου. Η πρακτική αυτή καθ' εαυτή ήταν κανονική στην Σπάρτη, αλλά η μεγάλη έκταση του φαινομένου εκείνη την περίοδο και η Σπαρτιατική αγερωχία ωδήγησε σε κοινωνικά προβλήματα μεταξύ των Ομοίων που λύθηκαν με τον αποικισμό. – Οι Παρθενίαι αρχικά δεν θέλουν να απομακρυνθούν από την Πελοπόννησο. Η Σπάρτη είναι στην αρχή του έαρός της, ακαταμάχητη και υπερήφανη για την πραγμάτωση της ιδέας της. Ζητούν από τον Απόλλωνα το εύφορο πεδίο μεταξύ Κορίνθου και Σικυώνος. Αλλά Δελφικός χρησμός τους αποτρέπει και τους εξαποστέλλει στην Κάτω Ιταλία (Oracle No. 46 Parke – Wormell) . **Ο Απόλλων δεν ζητεί ηγεμονία της πόλης του με την βαθεία μέριμνα και την αλλοτριωτική ανάγκη που αυτή συνεπάγεται: έδωσε μόνο ζωτικό χώρο για να μπορεί να ασκείται αμέριμνα ο Απολλωνιος βίος της Λακεδαιμόνος.** - Η Σπάρτη είχε συμμετάσχει στον αποικισμό του Κρότωνα από τους Αχαιούς και των Λοκρών από τους Λοκρούς λίγο νωρίτερα (Πausanίας III, 3, 1). Η πόλη έσφυζε από ζωή και το χαλαρό οικογενειακό μοντέλο της διευκόλυνε την ευγονία και χωρίς τις ανάγκες του Μεσσηνιακού Πολέμου.

6/

Περί την τροπή των αιώνων, γύρο στο 700 π.Χ., η **Ελληνική Μορφή του Κάλλους αναδύεται μέσα από το γεωμετρικό σχήμα και την ρεαλιστική ζωντάνια.** Πάλι στην Ολυμπία, μια σειρά από ορειχάλκινα ειδώλια αξονικά σωματοποιούν αυτήν την κοσμοϊστορική ανάδυση. **Ο κραταιός αρχέγονος Φαλλός των αδέσποτων νεαρών αγέλων του θεού μετεσχηματίσθη πρώτον στον τρομερό Πρωτόγονο Φάνη-Ήλιο της δαιμονικής κοσμικής τάξης (τετράωτο και τετράχειρο το αρχικό ξόανο του Απόλλωνα στις Αμύκλες, ανάλογα προς τον Ορφικό Φάνητα), εν συνεχεία μεταμορφώθηκε στον φοβερό πολεμικό Απόλλωνα με τόξο και δόρυ (το πρωτοαρχαϊκό υπερφυσικό άγαλμα του Απόλλωνα στον ίδιο τόπο), και εν τέλει τελειώθηκε στον πρωθήβη άνακτα του κάλλους, στον Απόλλωνα-Κούρο, ακλινή και ακίνητο κοσμικό άξονα.**

7/

676/5 π.Χ. θεσπίζονται μουσικοί αγώνες για τα **Κάρνεια**, που από εορτή αγροτικής γονιμότητας και ευετηρίας μετατρέπεται σε εορτή Απολλώνιου κάλλους. Ο Απόλλων προς τον πρότερο θεό Κριό-Κάρνο ως ο Απόλλων επί του Υακίνθου, προτέρου νεαρώδους δαίμονος του Ενιαυτού και του Έαρος. Η πρώτη κατάσταση της Μουσικής συνίσταται με τον **Τέρπανδρο**, ο οποίος και νικά στα πρώτα Μουσικά Κάρνεια.

8/

668 π.Χ. τελειώνει ο Β' Μεσσηνιακός Πόλεμος με την απόλυτη κυριαρχία των Λακεδαιμονίων σε όλη την νότια Πελοπόννησο.

9/

659 π.Χ καταλαμβάνεται τιμωρητικά η Φιγαλεία από τους Λακεδαιμόνιους. **Οι Φιγαλείς, Αρκάδες Πελασγοί στην Παρρασία όπου κυριαρχούν οι αυθεντικώτερες εκφάνσεις των δύο αρχέγονων θρησκευτικότητων της χθόνιας γονιμότητας και της κυριότητας των δυνάμεων, η Μέλαινα Δήμητρα στο παρό την Νέδα άντρον της και ο Λύκαιος Ζευς στον φρικτό βωμό του Υψηλού Τόπου, οι Φιγαλείς ζώντας μεταξύ του παραποτάμιου σπηλαίου και της ουράνιας κορυφής – αυτοί συναρπάζονται από την νέα θρησκεία του ερατού άνθους της ήβης, της τελεστικής Μορφής του Κάλλους. Δωριάζουν στον τρόπο βίου, και ιδρύουν το πρώτο ιερό του Απόλλωνος Επικουρίου στις Βάσσες της Αφροδίτης και του Πανός. – Με την προσήλωση στην λατρεία του Μεγάλου πρωθήβη Άνακτος, την θυσία εκατόμβης παλληκαριών από το Ορεσθάσιο και την υιοθέτηση του Δωρισμού στον τρόπο ζωής. Από τους Φιγαλείς οι Λακεδαιμόνιοι αποχωρούν, όπως είχε προείπει ο χρησμός των Δελφών.**

10/

665 π.Χ. Θεσπίζονται οι **Γυμνοπαιδιές** εις τιμήν των πεσόντων στην Θυρεατική νίκη του 718 π.Χ. **Οι νεκροί δοξάζονται με την επί-δειξη της ακμάζουσας ρώμης του κάλλους – αυτό είναι το «σήμα» που τους πρέπει. Με τον ίδιο τρόπο δοξολογείται και ο θεός του «Τέλους» , ο πρωθήβης του κάλλους, ο μέγας Άναξ. Θέλει να δει τον εαυτό του στα ανθρώπινα «αγάλματα» με τα οποία αγάλλεται. Δύο κύριοι χοροί ορχούνται και τραγουδάνε με μουσική συνωδία παιάνες στον θεό. (Ο Απόλλων στο δεύτερο προοίμιο του Ομηρικού ύμνου ο ίδιος χορεύει και τραγουδά και παίζει την λύρα ταυτόχρονα). Ο ένας, πρώτος, αποτελείται από παίδες (εν στενή εννοία), μελλεφήβους και πρωθήβες (12-14 ετών κατά την Σπαρτιατική ορολογία). Ο άλλος τελευταίος από μείρακες (Λακωνιστί κυρσάνια ή κυρθάλια, 18-21 ετών). Η χορογραφία μιμείται και εμπνέεται από γυμναστικές ασκήσεις και αθλητικά αγωνίσματα. Ο Άναξ έχει γίνει τώρα ο πρωθήβης της τέλειας γυμνασμένης σωματικής ανάπτυξης και ο τέλειος αθλητής. Για τι; 10 ημέρες της εορτής οι έφηβοι βρίσκονται σε συνεχή εξέταση επιδεικνυόμενοι στην λάμψη της τελειότητάς τους κατ' αυτήν την ακμή της ερατής «ώρας» τους, θαυμαζόμενοι από όλους, ειδικώτερα ελεγχόμενοι για οποιαδήποτε α-τέλεια από τους Βιδιαίους αρχικά, και, μετά την αναρρίχηση της Εφορείας στα ύπατα αξιώματα της πολιτείας, από τους Εφόρους. [Cf. Πausanias III, 11, 2; 11]. - Οι Γυμνοπαιδιές συνίστανται και οργανώνονται από και στον ορίζοντα της «δεύτερης κατάστασης» της μουσικής στην Σπάρτη, με κύριους εκπροσώπους τον Θαλήτα από τον Κρητικό Γόρτυνα, τον Ξενόδαμο τον Κυθήριο, τον**

Ξενόκριτο τον Λοκρό, τον Πολύμναστο τον Κολοφώνιο και τον Σακάδα τον Αργείο. Η λατρεία του γυμνού κάλλους συνεπήρε κατά τον ίδιο τρόπο Αργείους και Αργιάδες, Δωριείς και Πελασγούς – παρόμοιες εορτές ήσαν οι Αργαδικές Αποδείξεις (~ Επι-δείξεις) και τα Αργεία Ενδυμάτια (~ Εκ-δυμάτια).

11/

658/657 π.Χ. είναι η χρονιά της «ακμής» του **Αλκμάνα** (συμβατικά 40 ετών) κατά τους υπολογισμούς των αρχαίων χρονογράφων στην κύρια παράδοση (Ευσέβιος, *Χρονικά*, ii 86-7 Schoene. – Η εναλλακτική, αν και υφειμένη, τοποθέτησή του στο 2^ο έτος της 42ας Ολυμπιάδος, op. cit., ii 91, είναι απλό σφάλμα: θα έβαζε τον Αλκμάνα μετά τον Στησίχορο και τον Αρίωνα, ο οποίος κατά τινες ήταν «μαθητής» του, Σούδα s.v. Αρίων). **Με τον Αλκμάνα στην Σπάρτη γεννιέται και πρωτοακμάζει η λυρική – μελική ποίηση. Η αμεσότητα της θείας παρουσίας στο παρόν, η ταύτιση του ιστορικού («πραγματικού») χρόνου με τον μυθολογικό και ηρωικό στον ορίζοντα της θείας αιωνιότητας και η ποιητική μορφολογία του κάλλους (σύνθετος αρμονία πολυειδών μέτρων σε ισχυρή ενότητα πέρατος – αποτελούν τρία ουσιώδη χαρακτηριστικά της Ελληνικής, Δωρικής ποιητικότητας.**

12/

Κατά το μέσο του αιώνας περί το 650 π.Χ. έχει γεννηθεί και η μνημειακή πλαστική σε μάρμαρο και πέτρα. Η Μορφή δημιούργησε την παντελή έκφρασή της στο ινδαλμα του Απόλλωνος-Κούρου (και συμπληρωματικά της Αρτέμιδος-Κόρης). Στον Κούρο της Φιγαλείας, Σπαρτιατικής τέχνης, έχουμε την πρώτη διασωθείσα, από την εποχή της δημιουργίας, μνημειακή μορφή του κάλλους. Στην Δωρική Θήρα βρέθηκε και η αρχαιότερη Κόρη, της ίδιας περίπου εποχής, και αυτή δοκοειδής, με εξηλλαγμένη θέση επί του στήθους της δεξιάς χειρός.

[Σχετικά δείτε τις μελέτες μου

- (α) *«Λακεδαίμων Εορτάζουσα II: Γυμνοπαιδιαί»*, και
- (β) *«Πνοές από τις Λακεδαιμόνιες Γυμνοπαιδιές»*
- (γ) *«Μορφολογία και Ύφος Αρχαϊκής Λακωνικής Πλαστικής, II: Γυμνοπαιδιαί και οι ορειχάλκινοι «Θυρεατικοί» Παίδες. (Ομάδα Αγαλματίων Β)»*
- (δ) *«Οι Θυρεατικοί Στέφανοι και ο Απόλλων-Ζeus του Ugento. Μορφολογία και Συμβολισμός»*

Στον ιστότοπο του Ινστιτούτου, τμήμα Research Projects, κατηγορία «Δωρικές Μελέτες».

Πολλά επίσης εκεί για την αναλυτική μελέτη του καθοριστικού φαινομένου της Ανάδυσης της Μορφής].

Υπάρχουν συγκυρίες και συμπτώσεις σημαίνουσες. Μέρη όντα πάντα της του παντός ολοκληρίας («Εν το Παν»), φανερώνει μεν έκαστον την εαυτού φύσιν και διάθεσιν, σημαίνει δε δι' εαυτού και την των άλλων μελών του ενιαίου οργανισμού κατάστασιν κατά τις φυσικές συνάψεις και αντιπάθειες μεταξύ των. Εδώ εδράζεται η δια σημείων μαντεία και η δια παρατηρήσεων επιστήμη.

Η καθοριστική για την έκβαση του αγώνα της Σπάρτης περί την διαφύλαξη της Δωρικής και Απολλωνίας ουσίας της μάχη και ήττα των Λεύκτρων συν-έβη και συν-έπεσε όταν η πόλη ήγε τις Γυμνοπαιδιές του 371 π.Χ. Η αγγελία του ανήκουστου γεγονότος έφθασε στους Εφόρους όταν η πόλη εθεάτο τον «ανδρικό» γυμνό χορό την τελευταία ημέρα της εορτής. (Ξενοφών, *Ελληνικά*, VI, 4, 16; Πλούταρχος, *Αγησίλαος*, 29, 3-7. – «Ανδρικός» με την σχετική έννοια της αντίθεσης προς τους «παίδα» των 12-14 ετών. Ήσαν οι μεγαλύτεροι νεαροί, τα «κυρσάνια», οι μείρακες νεανίσκοι των 18-21 ετών. Χαρακτηριστικά εξηγεί ο Πολύβιος (IV, 20, 9–10), γράφων περί Αρκαδικών χορών: ... οί μὲν παῖδες τοὺς παιδικοὺς ἀγῶνας οἱ δὲ νεανίσκοι τοὺς τῶν ἀνδρῶν λεγομένους). - Στα «Θυρεατικά» Λακωνικά ορειχάλκινα αγαλματίδια παρίσταται κυρίως η ομάδα των παιδων.

Αποφράς ημέρα η 7^η Μεταγειτνιώνος (κατά το Αττικό μηνολόγιο, Πανέμου κατά το Βοιωτικό) δια τις μάχες της Χαιρωνείας (338 π.Χ.) και της Κρανώνος (322 π.Χ.). Πλούταρχος, *Καμίλλος*, 19, 8-9: *ἔμπαλιν δ' ὁ Μεταγειτνιών, ὃν Βοιωτοὶ Πάνημον καλοῦσι, τοῖς Ἑλλησιν οὐκ εὐμενῆς γέγονε. τούτου γὰρ τοῦ μηνὸς ἑβδόμη καὶ τὴν ἐν Κρανῶνι μάχην ἡττηθέντες ὑπ' Ἀντιπάτρου τελέως ἀπώλοντο, καὶ πρότερον ἐν Χαιρωνείᾳ μαχόμενοι πρὸς Φίλιππον ἡτύχησαν. τῆς δ' αὐτῆς ἡμέρας ταύτης ἐν τῷ Μεταγειτνίῳ κατὰ τὸν αὐτὸν ἐνιαυτὸν οἱ μετ' Ἀρχιδάμου διαβάντες εἰς τὴν Ἰταλίαν ὑπὸ τῶν ἐκεῖ βαρβάρων διεφθάρσαν. -*

Στην Χαιρωνεία της Βοιωτίας ο Φίλιππος κατήγαγε δύσκολη νίκη κατά Θηβαίων και Αθηναίων (Διόδωρος, XVI, 84-87), θέτοντας τέρμα στην ευτυχή ανεξαρτησία του συστήματος των Ελληνικών πόλεων που δημιουργήθηκε μετά την Κάθοδο των Δωριέων. (Το επόμενο έτος ο Φίλιππος εκλέγεται πανηγυρικά σε κοινό «Συνέδριο» στην Κόρινθο Στρατηγός Αυτοκράτωρ της Ελλάδος (! –

Διόδωρος XVI, 89). Εκεί τελείωσε το Ελληνικό θέρος της Κλασσικής Εποχής και άρχισε η φθινοπωρινή περίοδος της Ελληνιστικής. Την ίδια μέρα και έτος συνετρίβησαν οι Σπαρτιάτες με τον βασιλέα Αρχίδαμο σε μάχη παρά τον Τάραντα, την Σπαρτιατική αποικία στην Κάτω Ιταλία, επικουρούντες τους Ταραντίνους εναντίον των βαρβάρων εντόπιων Λευκανών (Διόδωρος XVI, 88, 3).

Στην Κραν(ν)ώνα της Θεσσαλίας εκρίθη ο Λαμιακός Πόλεμος μετά την αρχική υπερτέρηση των Ελληνικών δυνάμεων (Διόδωρος XVIII, 8-17; Παυσανίας X,3, 3; Πολύβιος IX, 29, 2), και έτσι έμεινε ατελέσφορος η προσπάθεια για ανάκτηση της Ελληνικής ελευθερίας στο σύστημα των πόλεων μετά τον θάνατο του Μ. Αλεξάνδρου. Στο εγχείρημα πρωτοστατούσαν Αθηναίοι και Αιτωλοί. - Η Θήβα είχε ήδη καταστραφεί από τον Αλέξανδρο όταν το 335 π.Χ. αγωνίστηκε να επαναστήσει την ελεύθερη υπεροχή της μετά τον θάνατο του Φιλίππου (Πλούταρχος, *Αλέξανδρος*, 11-12; Αρριανός, *Ανάβασις* I, 7-10; Διόδωρος VIII, 8-14; Πολύαινος 4, 3, 12; Iustinus 11, 2, 7-4, 8).

Στις μεγάλες αποφάσεις και μάχες των Ελληνικών πόλεων η αρχέτυπη πόλη των Λακεδαιμονίων απουσιάζει. Τα Λεύκτρα και η Μαντινεία έφεραν στην επιφάνεια το βαθύ πρόβλημα της Σπάρτης: το «πάγωμα» της Μορφής του κάλλους από τα μέσα του 6^{ου} π.Χ. αιώνα. Το «πάγωμα» σβήνει την ζωτική φλόγα και μαζί το φως του Κόσμου. Η Μορφή σκοτεινιάζει.

Μέγιστη εορτή της τελειότητας του κάλλους ως ουσίας και μορφής της ανδρείας, της Ομηρικής ανδρότητας, της παραδοσιακής δημοτικής αντρειωσύνης, αποτελούσαν οι Σπαρτιατικές Γυμνοπαιδιές του Κάλλους: *έορτή δέ εἴ τις ἄλλη καὶ αἱ γυμνοπαιδίαι διὰ σπουδῆς Λακεδαιμονίοις εἰσίν* (Παυσανίας III, 11, 9).

Γιατί μεμνήμεθα θριάμβου και τιμούμε την θυσία για αυτόν των πεσόντων ηρωικών νεκρών με επι-δείξεις ρωμαλέου κάλλους ήβης ανθούσης στην «ώρα» της ακμής της, στην άνοιξη του βίου, στο έαρ της ύπαρξης.

Το μυστικό *Νίκης, Θανάτου και Αιωνιότητας στην Αρχαϊκή Σπάρτη*.

Πώς μένουμε στην νεότητα παρερχομένου του χρόνου;

Και πώς αν μας ξεφύγει η μονή στην εφηβεία του Απόλλωνος, επιστρέφουμε σε αυτήν μετά την πρό-οδο (απομάκρυνση) από αυτήν;

Πώς δηλαδή λειτουργεί ο νόμος της τριαδικής περιοδικότητας μονή – πρόοδος – επιστροφή που εξασφαλίζει την σταθερότητα μέσα στην μεταβολή της χρονικής διάρκειας;

Και πώς η τριμερής αρχικά και τετραμερής εν συνεχεία περιοδικότητα της χθόνιας γονιμότητας έγινε μεταφυσικός Τριαδικός νόμος της Απολλώνιας περιοδικότητας;

Για την θρησκευτικότητα της χθόνιας γονιμότητας το κλειδί στην υπέρβαση της χρονικής διάρκειας για την σωτηρία της ύπαρξης ευρίσκεται στην μετάβαση από τον καρπό στον σπόρο. Αλλά για το Απολλώνιο βίωμα του Ελληνισμού το Σωτήριο συνίσταται όχι στο κάρπιμο σπέρμα αλλά στον σπερματικό ανθό της ύπαρξης, στο «τέλος» της τελειότητας κατ' αυτήν την ακμή του όντος. Δια του κάλλους η αιωνιότητα εισέρχεται στον χρόνο και συνέχει την διάρκειά του. Το έσχατο και πρώτο μυστήριο του χρόνου δεν είναι το σπέρμα της ζωής, όπως στην τελευταία πράξη των Ελευσινίων, αλλά το άνθος της ύπαρξης, όπως υποδηλώνεται από την συχνή τελετουργική επί-δειξή του στην Αρχαϊκή τέχνη. Από το έαρ του ανθού της τελειότητας αρχίζει η διαδικασία απόστασης από το Είναι, η πρό-οδος εκτός τελειότητας κατά το θέρος, που σταματά το φθινόπωρο με την σπερματική γονιμότητα ώστε να αρχίσει η φάση της χειμέριας επι-στροφής του όντος στην πληρότητα της ουσίας του, στο τέλειο Είναι του, στην «ώρα» του κάλλους του.

Μονή είναι η ενίδρυση του όντος στην ουσία της ταυτότητάς του, στον άξονα της ύπαρξής του. Ισχυρότατη υπερβατική ενίδρυση είναι η τελειότητα της ουσίας του, το κάλλος της ύπαρξής του. Από εκεί αφίσταται για να διαρκέσει στον χρόνο, κατά την φθοροποιό δράση του Χρόνου. Για να συνεχίσει να

υπάρχει, χρειάζεται να «σταθεί» η απομάκρυνση από το Είναι που οδηγεί στο Μηδέν, στο Μη Ον, και αυτό επιτυγχάνει ο έρως του κάλλους που το κάνει να στραφεί πίσω προς την σφριγηλή νεότητά του, να κινηθεί η διαδικασία της Επιστροφής. Σωτηρία στον χρόνο είναι η παλινδρόμηση περί την νεαρώδη τελειότητα του κάλλους, περί τον ανθό του Κόσμου, περί το ίνδαλμα του Κούρου-Απόλλωνος. Αυτό είναι το Απολλώνιο Εκκρεμές του χρόνου.

Η οδός προς την αιωνιότητα και η αλήθεια της αιωνιότητας και η ζωή στην αιωνιότητα είναι η τελειότητα, αυτή δε ανήκει στην νεότητα, στο άνθος της ήβης.

Αιώνια νεότης είναι ταυτολογία.

Πώς λοιπόν κρατιόμαστε έφηβοι στον χρόνο;

Και πώς, πάλι, επιστρέφουμε στην νεότητα όταν απομακρυνθούμε από αυτήν «προ-οδεύοντας» στην διάρκεια του χρόνου ερριμμένοι στην διπλή παγίδα του κοσμικού Λαβύρινθου, στην μέριμνα του χρόνου και στην αγωνία του θανάτου;

Rejuvenatio.

Αλλά ο αυθεντικός Ελληνισμός μένει πάντα νέος. Δεν χρήζει ανανέωσης.

ὦ Σόλων, Σόλων, Ἕλληνες αἰεὶ παιῖδες ἐστε, γέρων δὲ Ἕλληνα οὐκ ἔστιν.

Πλάτων, *Τίμαιος*, 22b

Τάδε ἔφη ἱερεὺς Αἰγύπτιος «εὐ μάλα παλαιός» στον Σόλωνα.

Ο συντηρητής του ζωντανού ως μούμιας μιλάει για τον αιώνιο έφηβο του κάλλους!

Και από την άλλη μεριά ασθμαίνει σε υπερδιέγερση, ριγμένο στην δράση του χρόνου, μοχθώντας με αγαθή βούληση το Ευρωπαϊκό Υποκείμενο, κι ας

υποφέρει ανικανοποίητο χωρίς χαρά της ύπαρξης, να κάμει το ωφέλιμο – με κάθε τρόπο, ελεύθερο να είναι, ας είναι και με τον Διάβολο.

Ο Faust συνάπτει συμφωνία με τον Mephistopheles:

FAUST

Werd' ich beruhigt je mich auf ein Faulbett legen,

So sei es gleich um mich getan!

Kannst du mich schmeichelnd je belügen,

Dass ich mir selbst gefallen mag,

Kannst du mich mit Genuss betrügen:

Das sei für mich der letzte Tag!

Die Wette biet ich!

MEPHISTOPHELES

Topp!

FAUST

Und Schlag auf Schlag!

Werd ich zum Augenblicke sagen:

Verweile doch! Du bist so schön!

Dann magst du mich in Fesseln schlagen.

Dann will ich gern zugrunde gehn!

Dann mag die Totenglocke schallen!

Dann bist du deines Dienstes frei,

Die Uhr mag stehn, der Zeiger fallen.

Es sei die Zeit für mich vorbei!

MEPHISTOPHELES

Bedenk' es wohl, wir werden's nicht vergessen.

Goethe, *Faust*, 1692-1707

Μιλάει η Γροθιά (Faust) που συντρίβει τον Κόσμο, η Βούληση για Δύναμη του Υποκειμένου που είναι η Δύναμή του στον Χρόνο, μιλάει στον Άρχοντα του Κόσμου τούτου, στον Δαίμονα της διάρκειας, στον Διάβολο, τον Mephistophele:

Αν πω σε μια Στιγμή «Στάσου, είσαι τόσο ωραία», τότε βάλε μου τις αλυσίδες, τότε θα σωριαστώ χάμω, τότε θα ηχήσει η νεκρική καμπάνα, τότε απελευθερώνεσαι από τις υπηρεσίες που η συμφωνία μας του Λαβυρίνθου σε υποχρεώνει να προσφέρεις σε μένα, τότε ας σταθεί η ώρα, οι δείκτες του ρολογιού ας πέσουν – ο Χρόνος τέλειωσε για μένα.

Τι ειρωνία: ακριβώς έτσι! Μόνο από την αντίστροφη μεριά!

Αλλά ο Χρόνος, που ξέρει καλά τον λατρευτή του, τον προειδοποιεί: Σιέψου το καλά τι λες, - δεν θα το ξεχάσουμε.

Και έρχεται, αναγκαία καταφθάνει, η μοιραία ώρα. Σε φαντασιακή υπερδιέγερση ο Faust, σε τραγική απάτη γελοίας παρανόησης της πραγματικότητας, ο Ήρωας του Χρόνου εκλαμβάνει το άνοιγμα του τάφου του ως έργα αποστραγγευτικά επ' αγαθώ του ανθρώπου: βρίσκει το νόημα και την πλήρωση της ύπαρξης σε αυτήν την προσφορά σημαίνουσας αγαθοεργίας, και απολαμβάνει χαίρων την υπέρτατη στιγμή. Αυτό ήταν! Ιδού ο θάνατος.

MEPHISTOPHELES

Ihn sättigt keine Lust, ihm gnügt kein Glück,

So buhlt er fort nach wechselnden Gestalten;

Den letzten, schlechten, leeren Augenblick

Der arme wünscht ihn fest zu halten.

Der mir so kräftig widerstand,

Die Zeit wird Herr, der Greis hier liegt im Sand.

Die Uhr steht still

CHOR

Steht still! Sie schweigt wie Mitternacht.

Der Zeiger fällt.

MEPHISTOPHELES

Er fällt, es ist vollbracht.

CHOR

Es ist vorbei.

MEPHISTOPHELES

Vorbei! Ein dummes Wort.

Warum vorbei?

Vorbei und reines Nicht, vollkommnes Einerlei.

Was soll uns den das ew'ge Schaffen,

Geschaffenes zu nichts hinwegzuraffen?

Das ist's vorbei! Was ist daran zu lesen?

Es ist so gut als wär' es nicht gewesen,

Und treibt sich doc him Kreis als wenn es ware.

Ich liebte mir dafür das Ewig-leere.

vv. 11587 - 11604

Θάχουμε καλή συζήτηση μεταξύ Αιγύπτου και Γερμανίας, στον Ελληνικό άξονα της ιστορίας περί ημών αυτών! Μόνο να το τολμήσουμε. Να τρέψουμε την επίγνωση της αποτυχίας εις γνώσιν εαυτού!

Το μέρος όπου ελάμβαναν χώρα οι Γυμνοπαιδιές, στην αρχαία αγορά της Σπάρτης (στο μεγάλο επίπεδο πάνω στους λόφους πίσω από το τωρινό στάδιο), μπροστά από την Περσική Στοά – ο ΧΟΡΟΣ. Είναι ένα ακόμη σύμβολο κοσμοϊστορικό της αρχαίας Σπάρτης. Όχι μακριά είναι και η αρχική θέση της Απέλλας. Και τριγωνίζουμε με τον Ναό του Λυκούργου.

Φευ της οκνηρίας για την φροντίδα του εαυτού μας! Τα οικειότατα κατήντησαν ασυνήθιστα.